

Heikki Tiainen

HEIKKI KANGAS-IKKALAN MUISTELMA MATKASTA AMERIKKAAN v. 1903

Valokuva (otettu Amerikassa): Edessä vasemmalta Heikki Ikkala ja Nikolai Mantilo, oikealla isäntäperhe, takana oikealla Urho Saarinen

Isoisäni Heikki Hannes Ikkala (s. 10.12.1881, k. 29.7.1959) syntyi ja kasvoi Virtain Toisveden (Ikkalan) kylän Ala-Ikkalan talon 12 sisaruksen vanhimpana lapsena. Venäjän aloitettua Suomen autonomisen aseman murentamisen ensimmäisellä sortokaudella säädettiin lainvastaisesti vuonna 1901 asevelvollisuuslaki, jonka mukaan palvelusajaksi tuli kolme vuotta ja asevelvollisia voitiin määrätä myös palvelukseen maan rajojen ulkopuolelle. Tämä herätti Virroillakin nuorten miesten keskuudessa levottomuutta ja halua lähteä asevelvollisuuden välttämiseksi siirtolaiseksi. Näin myös Heikki Ikkala aloitti matkansa Amerikkaan Ala-Ikkalasta maaliskuun puolivälissä v. 1903. Menomatka kesti nelisen viikkoa ja perille pääsy tapahtui pääsiäisenä 13.4.1903. Palattuaan takaisin kotimaahan hän kirjoitti menomatkan vaiheista muistelmaa, joka on seuraavassa säilytetty alkuperäisessä muodossa (muutamia välimerkkejä on lisätty selkeyden vuoksi):

Vuonna 1903 olin minäkin tullut siihen ikään, että olis pitänyt mennä kutsuntaan Ähtäriin ja nostaa arpa Venäjän Rykmenttiin Venäjälle, vaan kutsuntaa ei toteltu. Suomen virkavalta oli nuorten miesten puolella, kehoitettiin poistua maasta – niin tuumasta toimeen, päätin lähteä Amerikkaan

ja sain matkatoveriksi kolme Uurasten poikaa, joilla oli sama asia. Ja ne tulevat matkatoverini oli Nikolai Mantilo, Antti Isoaho ym. ja niin toteutui lähtö. Veli Toimi valjasti hevosen ja tuli kyytimieheksi minulle Uurasten Mantiloon.

Sanoin kaikille kotoisille hyvästi ja lähdin ensi kerran isolle mailmalle – mieli oli apea, kun loin viime katseen Kiviniemen lahdesta jääväälle rakkaalle syntymäkodille [Huom. Lahdelta vei kylän käyttämä vanha kärrypolku Hasan kautta Ilomäen kylälle Ähtäri-Virrat-tielle]. Nyt tunsin olevani yksin. Ei ole mihin turvaan maallisesti – vaan muistuu mieleeni mitä äiti sanoi, kun matkalaukkuni suljin, ota tuosta tuo virsikirja mahtuuhan se vielä sinne. Näitä isän ja äidin viimeisiä sanoja muistelin: Jumalan haltuun jää, ja nyt tunsin olevani yksin Jumalan johdatuksen alanen ensimmäisellä matkallani, jonka päämäärä oli Amerikan Yhdysvallat Minnesotan valtio Tauverttin kaupunki [Tower, Minn.].

Oli ajatukseni kahden tunnin ajan vuoroin kotona vuoroin ulkomailla, kun saavuimme Mantiloon, josta sain matkatoverin ja sanoin veli Toimille hyvästit. Lähdimme Pihlajaveden asemaa kohden, josta astuimme yöjunaan, ja nyt sitä mentiin tuntemattomia kohtaloita kohden. Vaunun hyrrätessä eteenpäin puhe kulkeutui passeihin, joita ei ollu yhdelläkään pojalla omia ollenkaan. Oli minulla Emil Päivärinnan antama työkirja, vaan se oli annettu yhden kuukauden ajaksi, joten oli kirjoja uusittava ennen kuin Suomen rannasta santarmit laskee nuoria miehiä laivaan.

Saavuimme Tampereelle, oli aamu ja nyt ottaan selvää mistä löytään sellainen herra, joka tekee meille passit. Vellamon kadulla olikin mies, joka teki viiden vuoden passit yhdeksälle nuorelle miehelle ja sähkötti Tukholmaan että tultiin vastaan. Seuraavana aamuna varhain olimme taas vaunussa ja alkoi tuo syntymäseutumme lähin kaupunki Tampere jäädä näköpiiristämme. Aloimme laulaa: Yksinäin yksinäin täytyy pois mun rientämäin, ja näin mentiin läpi Hämeen mantereitten. Oltiin lähellä Turkuja kun kontuttööri sanoi, että nuorten miesten on paras mennä yhtämittaa satamaan ja ottaa toisen luokan hytti ja niin teimmekin.

Nyt oltiinkin Turun satamassa ja ei ollu vielä laivan lähtö. Oli 2 tuntia vaan oli paras toimia nopeesti, kun ei ollu santarmi satamassa, ja näin päästiin laivaan Päällikön puheille ja meitä ymmärrettiin aina hyvin. Meitä vietiin toisen luokan hyttiin, otettiin avaimet vielä pois ja neitit väliin kysyivät mitä herrat tarttee, vaan ei me tarvinnu mitään. Vartoilimme vain laivan irtoomista satamasta, ja vasta kello 9 illalla laiva irtautui satamasta santarmien kysellessä onko nuoria miehiä matkalla. Kuului Katteenin lyhyt vastaus ei ole ja niin laivamme kulki hiljalleen murtajan aukasemaa reittiä myöden avoimelle merelle.

Välillä saaristossa laivamme pysähtyi ja nousimme kannelle näkemään. Laivamme vierellä oli kymmenkunta hevosta jäällä, johon laivasta jätettiin tavaraa saaristolaisille. Selvä oli ja laivamme alkoi taas kulkea eteenpäin ja me laskimme hyttiimme ja laitoinme nukkumaan. Vaan ei uni tahtonu tulla, kun irtojätät tölmi laivan kylkeen pitäen kovaa jyskettä. - Vihdoin loppui yöllä murtajan aukasema reitti ja pääsimme avoimelle merelle ja mekin rupesimme saada unta. Aamulla kun heräsimme, näkyi Maarianhaminan pienoissaaristokaupunki, jossa laivamme otti saaristolaistuotteita, kuten paalattua heinää, kalaa ja pienempi määrä muita saaristolaistuotteita. Jo kohta taas oltiin valmiit jatkaa matkaa. 3¹/₂ tunnin pysähdyksen jälkeen Maarianhaminan rannat alkoi jäädä.

Tunnin verran kuljettua Tukholmaa kohden ei eroittanu silmä muuta kuin pienen tumman viirun taivaanrannan ja merenpinnan välillä, ja kohta oltiin aavalla merellä, joka kesti kulkee tunti ilman maan näkymistä. Ruotsin rantain saaristot tuli näköpiiriin aina selvemmin ja selvemmin ja oltiin Ruotsin rannoilla. Laivamme pysähtyi ja otti laivaan luotsin, jonka saattamana kuljimme Tukholman satamaan. Vastassa oli paljon kansaa ja monilta linjoilta siirtolaisakenttia, jotka houkutteli konttoriinsa – vaan meidän oli seurattava Laarsonia, joka vei meidät siirtolaishotelliinsa, josta saimme ostaa piletit Amerikkaan. Meitä oli yhdeksän poikaa, ostimme Amerikan linjalle. Huomenissa sanottiin olevan paperit valmiit.

Astelimme taasen hotelliamme kohden. Päästyämme sisälle tuotiin piletit käteen, vaan mitä näimme. Huomasimme, että nyt meitä ensi kertaa ajetaan pettää. Sanoimme, että nämähän on tehty Amerikan Skantinavian linjan laivoihin ja meillähän oli sitomus Amerikan linjan laivoihin. Ei auttanut muuta kun tehdä uudet piletit, sillä Skantinavian linjan laivat olivat silloin pienempiä ja osasta vanhoja, että emme halunnu sellaittilla matkustaa. Niin suostuimme valitsemaan uuden linjan, oli yksimielinen päätös ostaa Valkean Tähdien linjalle ja kohta olikin paperit taas kunnossa. Vartoilimme vain laivain tuloa Jöteboriin.

Olimme Tukholmassa neljä vuorokautta ja oli hyvää aikaa tarkastella kaupunkia. Oli sunnuntaiaamu, menimme ensimmäiseksi Ruotsalaiseen kirkkoon, jossa oli virrenveisuu paraillaan. Meidät huomasi kirkon kaitsia ulkomaalaiseksi ja tuotiin kirjat meille, vaan ei niistä mitään ymmärtäny, olimme suomalaisia. Toverini lähti pois, vaan minä istuin ja kuuntelin papin saarnaa ymmärtämätä sitä. Saarnan loputtua menin siirtolaishotelliin ja hetkisen kuluttua lähdimme taasen kaupunkille. Saimme tulkin mukaamme – yhden suomalaisen räätälin, joka oli jo useita vuosia ollu Tukholmassa.

Lähdimme käymään kuninkaan linnan pihassa, joka oli kivimuurien ympäröimä. Kaksi uloskäytävää oli ainoastaan, joissa vahtisotilaat oli. Sielä katselimme edesmenneitten Ruotsin kuninkaitten asunhuoneita, jotka säilytetään siinä kunnossa kuin heidän aikanaan oli ollu. Oli pieniä kymmensenttisiäkin lasinruutuja, puitteissa oli jotain sinkkiä tai lyijyä. Isot tupakkalaatikot oli pöydällä heidän tupakkahuoneissaan ja vankat kävelykepit heidän makuuhuoneensa vuoteen päässä. Kaikki oli vanhaa ja vaatimatonta. Siirryimme holvikäytävästä pihamaalle. Ensin pisti silmäni petonkikoroke, johon oli asetettu tykkiä (oli joukossa yksi oikeen vanhan mallinenkin). Sotilaat seurasivat meitä uteliaita Finlantpoikia. Huomasimme yhdelle linnan seinävierelle karttuvan yleisöä, niin me myös näkemään mitä piti tuleman. Hetken kuluttua tuli nelivaljakko vaununeen ja vanha Ruotsin kuninkatar pienen tyttären kanssa ja lähtivät ajelulle. Tähän päättyi Ruotsin linnan nähtävyys – menimme taas hotelliimme, oli aikakin kulunu neljännen päivän iltapuoleen täällä Ruotsin pääkaupunkissa. Akentti tuli ja ilmoitti, että kello 9 junalla lähdetään Jöteboria kohti.

Olimme taas vaunussa katselimme Ruotsin maisemia, vaan pian aloimme väsyä ja vihdoin nukuimme. Emme heränny ennen kuin Jöteborissa ja akentti otti taas siirtolaispojat hotelliinsa. Aamiaisen saatua lähdimme katseleen Jöteborin nähtävyyksiä, toverina oli minulla rakennusmestari Majala Tampereelta. Ennen kuin lähdimme kaupunkille toverini antoi minulle passinsa ja rahat, hän oli vähä nauttinut. Hetken kuljettua tuli neitosia vastaan niin hän halaili ja

puhui ruotsia, vaan pian minä lähdin ja hoivasin poliisien kehotuksesta siirtolaishotelliimme nukkumaan toverini. Käveltyäni kaupunkia lopuski menin satamaan, jossa oli se Rolle-niminen laiva [s/s Rollo, Wilson Line, 1870-1909], mikä lähti meitä viemään Hullia kohti halki Pohjanmeren. Laivaan otettiin kiiruusti matkatavaroita ja saman päivän illalla päästiin lähteen.

Laivamme irtautui Jöteborin satamasta, jossa suuri kansajoukko hurrasi eläköötä Finlantpojille. Nenäliinain liehuessa olimme kulkeneet jo kauvaksi merelle. Laivamme oli vanhanlainen. Olimme uteliaita näkemään laivan ohjausta ja nyt me saimme sen nähdä. Laivan peräsinrauta, mikä kulki vesirajasta ohjaushuoneeseen, oli ainakin 30 sentin paksuinen ja päässä oli 3 metrinen ratas läpimitalta. Kahta puolin sen rataan oli pienet höyrykoneet, joita vuoroin käytettiin kun suuntaa muutettiin, ei siinä käsin oltu kiinni ratissa. Ruoka oli hyvänlainen, että hyvin pärjättiin tää kahden vuorokauden matka.

Nyt alkoikin Englannin rannat tulla näköpiiriimme. Hullin edustalla oli vilkasta. Laivaliikettä tuli ja meni, joukossa sataman muttraulaivakin [ruoppaus-, ruots. muddring], joka kauhallaan pisteli merenpohjasta maata purottaen maan saman aluksen ruumaan. Laivaamme tuli luotsi, joka ohjasi laivan satamaan. Akentit otti meidät vastaan ja vietiin satamassa olevaan siirtolaismajaan, jossa meille tarjottiin voileipiä saijun kera. Saijun nautittuamme veturi toi pitkän vaunurivin majamme eteen, johon akentti järjesti siirtolaiset ja lukitsi vaunun ovet. Matkamme Hullista Liverpooliin kesti 5 tuntia. Meidän vaunujamme tuli akentti aukomaan ja vietiin kaksikerroksisilla vaunuilla parivaljakoiden vetämänä uuteen siirtolaishotelliimme, jossa oli useita satoja usiammankielisiä siirtolaisia, joukossa runsaasti Amerikasta palaaviakin, joiden kesken oli paljon keskustelua.

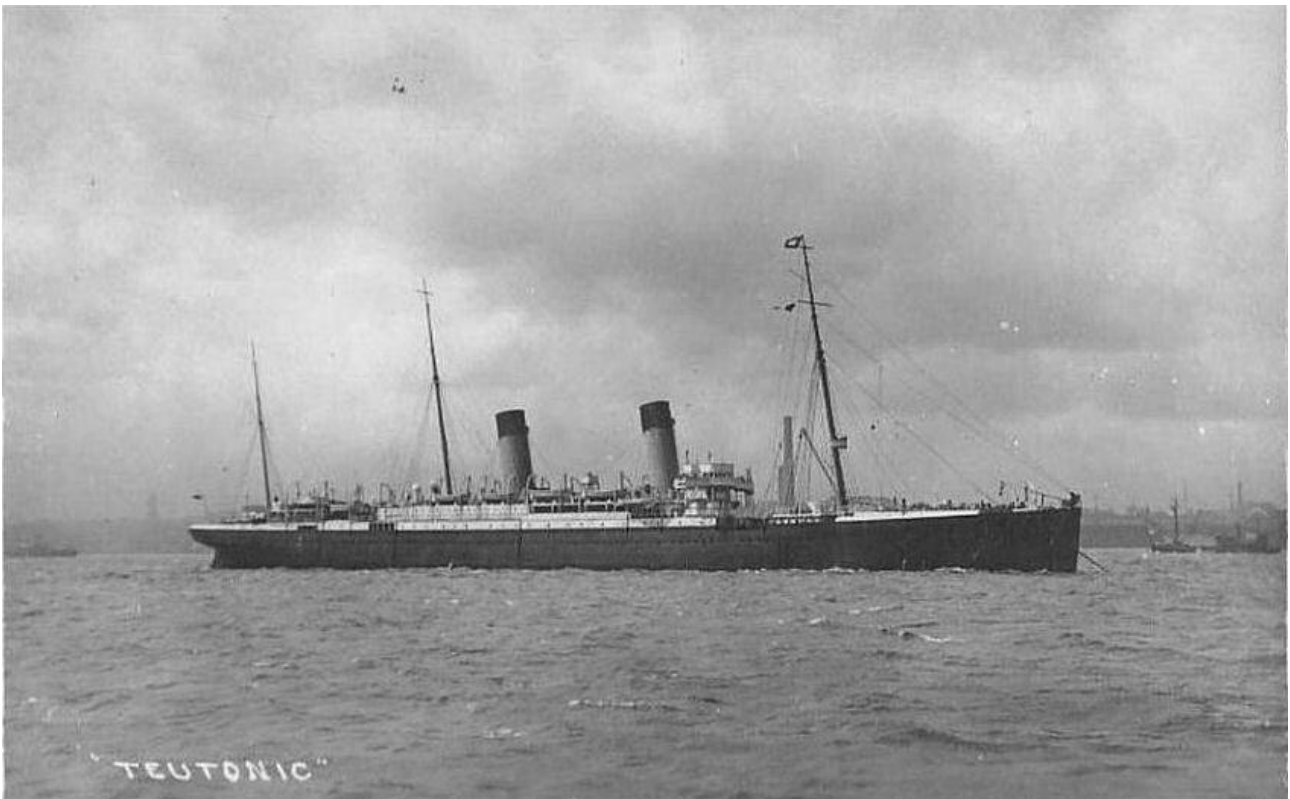
Kuulimme, että se laiva millä matkataan ei lähde kuin neljännen päivän puolivälissä, niin siis tulimme vartoon useamman päivän. Nyt meillä oli hyvää aikaa kaupungin nähtävyyksiä katseleen ja lähdin toverini kanssa kaupunkille. Ensin suuntasimme kulkuamme kaupunkiin museoon, jossa oli paljon näkemistä pienestä kärpäsestä aina sotaratsuun, jonka toista puolta suojasi kaunisvärinen karva ja toista puolta luuranko. Sen ratsun päästä oli kiinni kookas miehen luuranko vasemmalla kädellä pitäen kiinni ratsunsa päästä ja oikeessa kädessä miekka. Tuossa on edessämme valaan luuranko, jonka suu on auki ja miehen kuva istumassa sen suussa. Paljon oli näkemistä ja museon ohjaaja ohjasi meidät Liverpoolin vilkasliikkeiselle kadulle ja kiittelimme ja hyvästelimme.

Pääsimme ensimmäisen kadun kulmaan, kun huomautin toveriani – mies seisoo lakki kädessä ja sillä oli toinen jalka polven yläpuolelta puolen tuuman pyöreettä rautaa ja varpaat kuin kanalla. Annoimme vanhalle raajarikkoiselle pienen ropomäärän. Taas hetken käveltyä oli yhdessä katukulmassa saarnaaja ja lakki oli vieressä nurin, johon ohi kulkevat sai heittää roponsa. Tuolta tulee taas yksi ihmemies – on könniläisen kelloa muistuttava vanerikaappi, jossa oli pään reikä ja käsien ja joka puolella liikkeiden ilmoituksia täynnä. Tämä kaappimies kulki hitaasti, väliin katukulmissa oli pidätyksissäänkin. Olimme kulkenu jo kauvaksi kaupungin nähtävyyksiä tarkaten. Minä huomautin, että eikö mennä jo siirtolaishotelliimme, vaan missä se on, ei kumpikaan miehistä tienny. Toverini oli rakennusmestari Majala Tampereelta, osasi hiukan ruotsia. Olimme neuvottomia, vaan vihdoin tuli mieleeni, että siinähan oli suuri niin kuin öljytynnyri yläällä ilmassa ja joka kimpri eriväristä lasia ja sisällä valot. Tämä oli viinapuodin kyltti. Tämän muistettua

suuntasimme kulkumme kadulle, joka teki nousua ylöspäin. Täältä näimmekin kaukaa sen tynnyrin valossa ja suuntasimme kulkumme sitä kohden.

Vihdoin pääsimme kaksi ja puoli tuntia kestäneen harhailun perästä Valkean Tähtien linjan hotelliin. Akentti tuli puheille ja kysyi, missä nämä nuoret miehet on näin myöhään ollu. Selitimme hänelle matkamme vaiheita. Sanoi vain meille, että oli hyvä, ettei käynyt niinkuin kahdelle suomentytölle, että ei etsiskelyistä huolimata löytynyt – ja nyt me järjestettiin nukkumaan. Yö kului rauhallisesti aamuun ja akenttimme saapui huutaen useimmalla kielellä: Hyvää huomenta, ja silloin alkoi aika vilinä. Saijua tuotiin isoilla astioilla, josta kukin sai sen määrämittänsä mukillisen mieheen. Saimme olla aamukävelyllä siksi kuin aamusivous oli toimitettu että saimme alkaa vartoa suurusta. Väliajat olimme kaupunkilla ja mikä missäkin.

Minä lähdin toverini kanssa Liverpoolin satamaa tutkimaan. Kyllä se oli suurta. Kohta kun kaupungin kivikatu loppu ja tuli varsinainen satama niin oli erikoista ne satamalaitteet, jotka yhdisti mannermaan varsinaiseen satamaan. Nousuveden ja laskuveden varalta koko satama nousi ja laski. Ihmeissään me katselimme suuria meren kyntäjiä.

Teutonic-laiva

Ilmoitettiin että ruotsalaisia siirtolaisia saapuu huomanaamulla ja kello 9 lähdetään taas Valkean Tähtien siirtolaishotellista ja niin tapahtuikin. Nelivaljakkoisilla kaksikerroksisilla vaunuilla mentiin satamaan. Hyvästelimme Suomeen meneviä sekä nuoria miehiä että neitosia ja lukuunottamata muukielisiä moni oli oikein liikuttetukin erotessa – niin me kuljimme kukin omia kohtalojamme kohden. Aloimme nousta Valkean Tähtien Teutonig-nimiseen laivaan [s/s Teutonic, White Star Line, 1889-1921]. Pian oltiin lähtövalmiina, laiva oli irti laiturista ja pieni höyrypursi hinasi laivaa reitille. Satamaluotsi jätti meidän aluksemme ja koneet alkoi jyskytellen käydä ja Liverpoolin satama häipyi

näköpiiristämme. Aloimme seurailla taivaanrannan ja merenpinnan väliin muorostunutta mustaa täplää ja ennen kulkeneet matkustajat sanoivat, että sieltä tulee Irlanti. Muutaman tunnin kuluttua saapuikin Irlantin saari, jossa olimme pysäyksissä.

Vartosimme Lontoosta tulevaa postilaivaa. Tällä vartousajalla tuli muutamia reppukaupustelijoita laivaamme kaupalle tavaroitaan. Postilaiva tuli Lontoosta ja jätti neljäviisikymmentä säkkiä postia. Pian oli selvää, kulkukauppias sai poistua laivasta ja ankkuri nostettiin ylös ja lähdettiin kohti aavaa Atlantia. Ilma oli ensi vuorokausilla suotuisa, joten oli siirtolaisten kesken iloinen mieliala laivalla. Nuoret pyöri kannella tanssin touhussa ja päivät kului hupaisasti laivaa tarkastellen. Aavalla Atlantin valtamerellä aloimme kokea kovaa myrskyäkin. Vettä tuli keulasta kun laivamme kulki kovaa vastatuulta. Väkitäkillä kahdella miehellä oli kumikoukut, jotka ohjaili vettä takin sivuilla oleviin kouruihin ja johti veden ulos. Merilaivoissa on korkeet kynnykset, että vesi ei pääse salonkeihin meneen. Minäkin matkustin kolmannessa kerroksessa väkitäkiltä alaspäin niin että merenpinnan alapuolella oltiin. Sähkövalo oli aina palamassa, olihan meitä ainakin 60 miestä ja rautasänkyjä 3 päällekin. Sai varan pitää kun yläsänky matkustaja alko pahoinvoimaan, että ei saanu silmilleen, jotka alaalla oli. Sahajauhoo lyötiin käytävälle, että ei ollu liukas kulkea. Kyllä ilma oli huono, vaikka tuulettimet anto välin raitistakin ilmaa. Laivalla sai ostaa pienen annoksen väkijuomaakin kerta vuorokaudessa joka halusi. Matkustajille oli kartta nähtävänä, siinä näki lähtö- ja tulostataman ja joka päivä siihen merkittiin vuorokauden kuljettu matka. Monenmoiset ajankulut ja leikit oli. Ainapa tanssit oli käynnissä hanurien, sitrojen ja palalaikkojen soidessa silloin kuin ilmat sallii, ettei niin keikkunu ja tanssi kävi päinsä.

Olimme kulkeneet jo 7 vuorokautta ja alulla oli kahdeksas päivä, jonka kuluttua iltapäivään päästään Nevörkkiin. Kun laivamatka alkoi loppua, laivan passaripojat iltasin alko hankkia taskurahoja ja myydä viinirypäleitä ja appelsiiniä salaa päällystöiltä. Minäkin olin jo petillä, kun tuotiin minulle lautasellinen viinirypäleitä. Moitin vähä kalliiksi ja aloin tinkiä. Samalla tuli laivan ylitarkastaja ja poika jätti minulle ilman ja katosi toisiin salonkeihin. Matka kesti Liverpoolista Nevörkkiin 8 vuorokautta. Kohta alkoi tulla näköpiiriimme niin kuin tumma pilvi ja hetken kuljettuamme muodostui mantereeksi. Muutaman tunnin kuluttua oltiinkin Nevörkin lahdessa ja luotsi tuli laivaan. Tuossa sivuutimme Vapauden patsaan ja ollaan Nevörkin kaupungin kohdalla toisella puolen lahtee, josta pienempi laiva kuljetti meidät tarkastussarelle [Ellis Island] ja sitte vasta kaupungin asemalle. Jaettiin pieniin paperipusseihin laitettut eväät rautatiematkaa varten.

Minunkin matkani kesti 9 vuorokautta lukuun ottamatta niitä pieniä pysähdysaikoja, kun junamme lähti liikkeelle Nevörkin asemalta kohti Montrealin kaupunkia Kanatan rajalla. Kun oltiin kuljettu Nevörkistä puolisen tuntia, ilmesty vaunuamme mies kontuttöörin lakki päässä, kainalossaan mamuslaatikoita 20 sentin pituisia ja 10 leveitä, joita alko jakamaan. Aukaistuaan laatikon antoi yhden suuhun ja jätti kullenkkin matkustajalle yhden laatikon kaikille siinä vaunussa oleville. Kaikki luuli, että tämä oli vielä laivayhtiön tai rautatien puolesta, vaan niin ei ollu. Meitä vedettiin nenästä, toisin sanoen petettiin. Sama mies ilmesty vaunuun puoli tuntia myöhemmin ja peri jokaiselta 2 taalaa 50 senttiä. Tää sama mies tuli taas vaunuun tuntia myöhemmin rouninki [Browning, pistooli] kädessä ja pää viinan sekottamana. Vierellä oli Perhosta kotoisin mies, joka osasi kieliä – sama perholainen ja minä olimme ainoot, joille ei saanu mamusia kaupan ja aikoi nyt

haastaa meille viinapäissään. Vaan samainen perholaistoverini sanoi: Tästä täytyy tulla loppu, ja niin tulikin. Hän meni oikeen junan päällystölle ilmoittaan ja juna pysähtyi synkkään pimeään maastoon, johon junapoliisit miehen pudotti. Se oli ensimmäinen suurmaailman petkuttaja. Junamme alkoi taas kiittää kohti Montrealia, johon aamupäivällä päästäänkin.

Montreali on tehdaskaupunki ja tässä junamme seisoj hetkisen. Kun tullimiehet sai kaikki läpikäytyä, taas oltiin valmiita eteenpäin. Matkalla aloimme nähdä Kanadan maanviljelysaukeita ja varmareitten asutusryhmiä. Kuljettuamme laajat viljelysaluudet saavuimme pieneen Saltsemarian kaupunkiin [Sault Ste. Marie], joka onkin Amerikan ja Kanadan rajalla. Junamme ylitti leveän rajajoen ja oltiin matkalla Tulhtin [Duluth, Minn.] kaupunkia kohti. Muutaman tunnin kuluttua olimmekin kaupungin asemalla, jossa oli joukko suomalaisia poikia vastassa tai toisin sanoen vanhan maan poikia. Oli pääsiäisaamu ja alkoi sotilaskomppanian tie, jota ei saanu junat liikennöidä sinä päivänä, joten jouduimme oleen päivän ja yön Tulhtin asemahuoneessa ja kaupunkilla. Asemahuoneessa olevat penkit oli jaettu rautaisilla väliaidoilla, että yksi ihminen aina sopi istuun penkkiaitioon. Penkkiä ei voinu käyttää makuupaikkana – lattiaa täyty käyttää vuoteena.

Aamun tullen lähdimme katselemaan Tulhtin kaupunkia ja aina tapasimme vanhan maan poikia ja puhetta oli puolin ja toisin. Kyseltiin kuulumisia ja meillä alko olla nälkä ja pyysimme tovereitamme ohjaamaan meille ruokapaikkaa, kun Nevörkissä saamamme rautatiematkalle annetut eväät alko olla lopussa. No he olivat kovin auliita meitä avustaan. Hetken käveltyä ja oven avattuamme olimmekin neekerien tyttötalossa, josta oitis pyörsimme pois. Nyt lupasivat toimittaa ruokalaan, vaan vieläkin vetivät nenästä. Veivät valkoisten tyttötaloon – samoin oitis poistuimme ja kolmas ohjaus vasta vei ruokalaan. Syötyämme oikeen suomalaisen vahvan aterian kiittelimme osuuttajiamme kaikesta hetken. Kuljettuamme kaupunkilla aloimme asettua asemahuoneeseen yönviettoon ja sitte aamulla jatketaan lopputaival Tauvertin pieneen kaupunkiin [v. 1900 1366 as.], mihin pilettimme veti.

Asemalla oli vastassa Ikkalan Heikkiä ja Nikolai Mantiloa Urho Saarinen [Ikkalan kylästä], Herman Saarinen [Saariskylästä] ja Herman Korhonen [Korhoskylästä], kaikki Virtain poikia. Kyllä oli paljo juttelemista Suomen kotimaasta ja matkasta, joka kaikkine pysäyksineen Ruotsin kautta kesti lähes neljä viikkoa. Nyt alkoi sitte ne elämän huolet ja työn etsintä ja oitis oli otettava selvä mikä työ elättää. Tässä Tauvertissa oli kaivanto ja sahamylly. Kaivantaan en halunnu ja pääsin sahamyllyyn ja olinkin siinä koko ajan.

Pienenä oloaikanani tulini hyvin tuntemaan suurmaailman hyvän ja pahan rajan ja luottamus siihen suureen johdattajaan selveni. Aina muistelin kiitollisuudella äitiä rakkaasta virsi- ja evankelikirjasta, jonka hän toi, kun olin sulkemassa matkalaukkuani, ja sanoi, mahtuuhan tämä vielä sinne.

Saatuaan rauhoittavia viestejä kotoa Heikki Ikkala palasi Amerikasta lokakuussa v. 1903 Polaris-laivalla (s/s Polaris, Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö, Hanko-Hull-linjalla v. 1899-1908) Hullista Tanskan kautta Suomeen. Matka Hullista Suomeen kesti neljä vuorokautta. Häntä oli jäänyt

Amerikkaan lähtiessä odottamaan kihlattuna Hella Morri (Mahella Maria Morri, s. 13.2.1884 k. 10.1.1967), jonka kanssa vihkiäiset pidettiin 28.7.1904. Ala-Ikkalan talon vanhimpana poikana kotitalo olisi kuulunut oikeastaan hänelle, mutta hän tunsu voimakasta vetoa uudistilalliseksi. Hän perusti talonsa Toisveden rantaan ulottuvalle mäntykankaalle kahden kilometrin päähän kotitalosta ja otti sukunimekseen Kangas-Ikkalan. Uudisraivaus ja rakentaminen jatkui neljäkymmentä vuotta kestäneen isännyyden ajan.